

NARRATIVA

Àngel Casas, *Fred als peus*.
Quaderns Crema.
Barcelona, 2002.

Fred als peus és la primera incursió en la narrativa catalana del periodista Àngel Casas després de dos llibres anteriors, *Estamos en el aire* i *Cuarenta y cinco revoluciones en España*, que van haver de patir aquell inevitable estigma amb què, es vulgui o no es vulgui, es marca tots els que treuen el nas per la pantalla petita sense fer distincions ni matisos.

Capbussats, doncs, en les perilloses i traidorenques aigües mediàtiques, el nou llibre de Casas servirà, d'entrada, per esvaïr qualsevol ombra de dubte al voltant de les habilitats literàries del comunicador audiovisual. El llibre manté un pols decidit amb un passat recent, gairebé viu, amb un temps que s'ha anat abandonant, que ha anat canviant i que aconseguit mantenir-se en la ment dels seus protagonistes deixant un regust agredolç que el converteix en atractiu potser perquè és el propi, perquè s'ha viscut en primera persona.

VOLUM DE MEMÒRIES

De fet, l'obra de Casas podria passar fins i tot com un volum de memòries, ja que el protagonista de la història se situa a Sants, al mateix bloc de pisos on va néixer l'autor, i arrenca l'any 1946, una època i un lloc que l'autor coneix prou bé, ja que no resulten en absolut llunyans de l'indret i de l'any en que va venir al món ell mateix.

Amb aquesta anècdota que

Àngel Casas ha publicat la seva primera novel·la en català

Gent de barri

JORDI CERVERA

més aviat és una mena de marca d'identitat, de segell de denominació d'origen, la novel·la arrenca fidel a l'època, amb una successió de fets que, com el dia a dia, és qualsevol cosa menys trepidant, però que a ulls dels seus protagonistes és converteixen en vitals pel fet de ser viscuts en carn pròpia.

Un dels mèrits de *Fred als peus* és precisament aquesta capacitat per anar desgranant el pas d'un temps petit i familiar, d'un temps gens aliè, d'un temps que envolta

i que transforma sense deixar-ho ni tan sols entreveure. La vida passa i els protagonistes són transformats pel pas de la vida i, al mateix temps, fan que la vida es transformi, teixint així un cercle íntim, una estructura sòlida amb moltes ramificacions i molts matisos. D'altra banda també cal tenir en compte aquesta visió *a posteriori*, la mirada adulta que ha donat forma al llibre i que, de manera conscient, revisa el passat i el transforma en història. La veu del narrador,

conscient del pas dels anys, també aporta el toc just de reconeixement als fets que s'expliquen.

AMBIENTADA A SANTS

En qualsevol cas, la novel·la és un relat que, tot i tenir com a escenari els carrers de Sants, es podria ambientar a qualsevol lloc de la Catalunya de després de la Guerra Civil, ja que aleshores les diferències entre un lloc i un altre eren mínimes i a tot arreu regnava si fa o no fa el mateix esperit de fons, un

franquisme viu, acompanyat de tots els seus senyals d'identitat i de les seves maneres, una presència religiosa que es converteix en omnipresent i que arrossega molts més defectes que virtuts, uns adults que s'han de dedicar en cos i ànima a la subsistència mentre els més petits s'aferran als retalls de les converses que apleguen d'aquí i d'allà, una informació de primera mà que tot i no ser del tot exacte sí que té un seguit de connotacions que, barrejades amb les seves percepcions personals acaba acostant-se de manera força aproximada a la realitat, mantenint una gran vivesa i carregant-la de moviment, d'esperança i de ganes de descobrir què hi ha més enllà de tot allò que els envolta.

SENTIMENTS UNIVERSALS

Poca gent que hagi viscut en la segona meitat del segle XX passarà indiferent davant d'aquesta crònica d'una manera de viure que ja s'ha perdut per sempre, d'una geografia que desapareix engolida per l'afany de modernitat de les noves urbs i d'uns sentiments malgrat tot, són universals i no tenen fronteres.

Con la vida dels seus protagonistes, el llibre de Casas té de tot, salpebre, desenganys, il·lusions, equívocs, alegries i cruïlla i, com la vida, és un gran mosaic carregat de sensacions, de coses petites que són les que al final s'acaben fent grans, les que acaben deixant el solatge del record, les que tenen una capacitat ineludible i salvatge d'evocació, les que, conscient o inconscientment, ens tornen de tant en tant el gust d'un grat de galetes sucades amb llet i Phoscao o les notes del *Per a Elisa* sorgint d'un piano vell.

ASSAIG

Josep M. Esquirol, *Què és el personalisme? Introducció a la lectura d'Emmanuel Mounier*.
Pòrtic. Barcelona, 2001.

El francès Emmanuel Mounier (1905-1950) va ser un autor prestigiós en la Catalunya dels anys cinquanta i seixanta. La seva influència, que en certa manera ja havia recollit la Unió Democràtica dels anys trenta, es manifesta en la traducció al català de diverses de les seves obres i també en l'orientació d'un progressisme catòlic que trobava en Mounier elements que relligaven cristianisme i socialisme o en la teorització del nacionalisme personalista que Jordi Pujol definia des de finals dels anys cinquanta. El llibre de Josep M. Esquirol, professor de filosofia a la Universitat de Barcelona i director de l'Institut de Tecnoètica de la Fundació Epson, recupera l'herència filosòfica del pensador francès i mostra la persistent actualitat dels seus plan-

tejaments, que Esquirol defineix com una revolució pendent. El volum s'estructura en dues parts ben diferents. En la primera, l'autor presenta Mounier en la seva triple condició d'home de fe, filòsof i home d'acció i analitza els aspectes fonamentals de l'ideari d'Emmanuel Mounier. En la segona, s'ofereix una antologia de textos especialment significatius de l'autor francès amb la finalitat d'introduir el lector en la seva extensa obra i complementar amb la paraula de Mounier el text d'Esquirol.

D'entrada, Josep M. Esquirol descriu l'itinerari personal i intel·lectual de Mounier, dues vessants relligades en un pensador per qui la filosofia va ser una manera de viure. Així, l'autor exposa la influència de Bergson i Péguy en l'ideari del pensador francès, la fundació d'*Esprit* -la revista i el moviment que Mounier va crear

l'any 1930-, el seu allunyament de la universitat i la política, la percepció de la filosofia com a testimoniatge, les inicials concessions al règim de Vichy i la seva posterior detenció i empresonament, la relació amb l'existencialisme (curosament detallada en *Introducció als existencialismes*, la seva obra més filosòfica), i la publicació, poc abans de morir, d'*El personalisme*, l'exposició més madura del seu pensament filosòfic.

EXPERIÈNCIES INSEPARABLES

L'obra de Mounier, com també la de Péguy, explica Esquirol, està centrada per dues experiències inseparables. D'una banda, l'experiència de la misèria i, de l'altra, el pressentiment de la salvació. Des d'aquestes coordenades el catòlic Mounier replanteja l'esperança cristiana que ja no és espera passiva, sinó precisament

compromís i acció. No en va, paraules com ara *llibertat*, *elecció*, *responsabilitat* i *fidelitat* estructuren l'eix que delimita el personalisme i prefigura un combat que afronta la crisi d'una civilització centrada en el consum i el confort. Certament, el personalisme és un combat contra l'individualisme i l'acomodament que Mounier va definir a partir de la reivindicació de l'existència de persones lliures i creadores. Esquirol presenta el personalisme de Mounier com una ètica dialògica que fa de la comunicació l'experiència bàsica de la persona. La societat personalista, explica l'autor de *Què és el personalisme?*, no és una societat de gent dispersa, sinó de persones singulars que mostren la seva interioritat als altres, però que saben equilibrar la comunicació amb el recolliment.

Esquirol analitza també

amb detall la posició política del personalisme, un ideari que sense pretendre ser un sistema polític, no es desentén de la política. L'autor ens mostra la proximitat de Mounier amb el socialisme, encara que també la seva distància del marxisme que, per Mounier, segons com, és una filosofia totalitària, que ho subordina tot a l'economia i oblidava els misteris de la humanitat; misteris que precisament el catòlic Mounier reivindicava quan proclama les armes de l'esperit i pregona una mística que afronti l'encarcament i la decadència. Esquirol també repassa a bastament el progressisme de Mounier i detalla la seva denúncia dels diners com a mite i motor d'una manera de viure. De fet, de la manera de viure de la tranquil·la i acomodada societat postmoderna d'aquest inici de segle. En aquest sentit, el llibre de Josep M. Esquirol no és només una aproximació al pensament d'Emmanuel Mounier, sinó també una actualització del seu compromís i una demostració de la permanència de la seva obra en el context social i ideològic del segle XXI.

Retrobar Mounier

XAVIER FILELLA